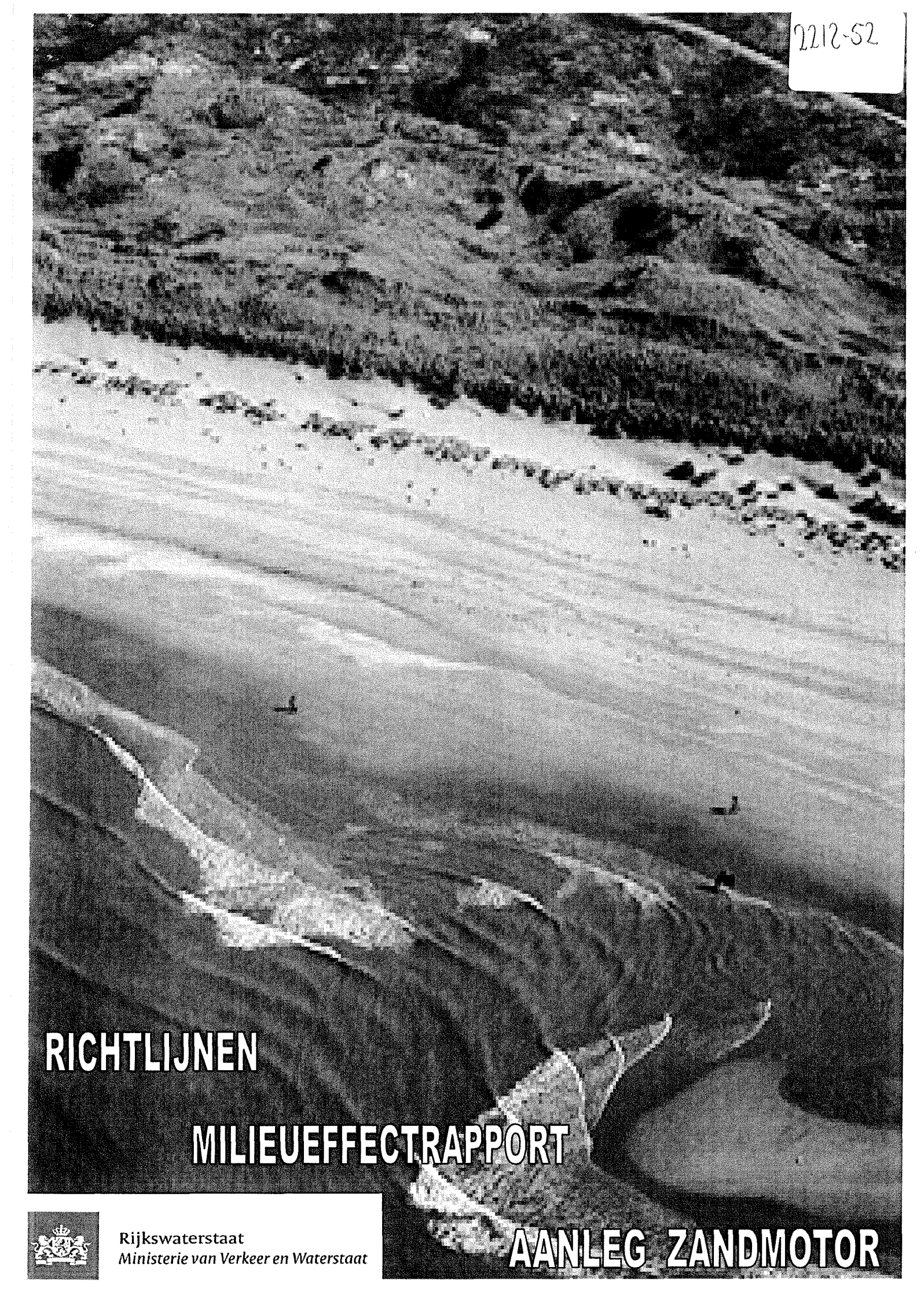

RICHTLIJNEN

MILIEUEFFECTRAPPORT

Rijkswaterstaat
Ministerie van Verkeer en Waterstaat

AANLEG ZANDMOTOR

RICHTLIJNEN
MILIEUEFFECTRAPPORT
AANLEG ZANDMOTOR

Opgemaakt door:

**Ministerie van Verkeer en Waterstaat
Rijkswaterstaat Noordzee / Zuid-Holland**

Datum: april 2009

1. INLEIDING

Voorgenomen activiteit

De provincie Zuid-Holland heeft, samen met een aantal andere partijen¹, het voornemen een 'Zandmotor' aan te leggen voor de Delflandse Kust. Het principe van de Zandmotor is het éénmalig suppleren van een grote hoeveelheid zand vóór de kust in plaats van periodiek kleinere suppleties op of nabij het strand uit te voeren. Het gewenste effect is dat dit zand zich vervolgens door natuurlijke processen verspreidt langs de kust, en op die manier kan voorzien in het noodzakelijke kustonderhoud en de gewenste kustontwikkeling. Ook biedt dit kansen voor natuur en/of recreatie.

Besluitvorming

Voor de zandwinning op de Noordzee is een ontgrondingsvergunning en voor het ophogen van de zeebodem een vergunning Wet beheer Rijkswaterstaatswerken nodig van de Staatsscretaris van Verkeer en Waterstaat wanneer op basis van het (gewijzigd) Besluit Milieueffectrapportage (Wet Milieubeheer) de drempelwaarde van de m.e.r.-plicht wordt overschreden (categorie 16.2 en C05.2).

2. HOOFDPUNTEN VAN HET MER

De volgende punten worden beschouwd als essentiële informatie in het milieueffectrapport. Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als de volgende informatie ontbreekt:

- Een duidelijke beschrijving van de doelstelling(en) van het project, met een onderscheid in hoofd- en neven doelstellingen;
- Een aan de doelstellingen gerelateerd en helder beschreven toetsingskader waaruit blijkt op welke criteria en parameters de effecten van alternatieven beoordeeld worden; onderdeel hiervan moet een beschrijving van de verwachte morfologische processen zijn;
- Een heldere motivatie voor de locatie van de Zandmotor;
- Een beschrijving van de effecten voor natuur (met name Natura 2000), recreatie en andere gebruiksfuncties;
- Een motivatie en aanduiding van:
 - het zoekgebied voor zandwinning, inclusief de daarbinnen gelegen winlocaties;
 - de wijze van zandwinning;
 - de wijze van zandtransport;
- Een leesbare en volledige samenvatting.

In de volgende hoofdstukken wordt voortbouwend op de startnotitie, in meer detail aangegeven welke informatie in het MER moet worden opgenomen. Dat wil zeggen dat niet nader wordt ingegaan op de punten die in de startnotitie al voldoende aan de orde komen.

¹ Er is een ambitieovereenkomst voor de Zandmotor ondertekend door de ministeries van V&W, VROM en LNV, het Hoogheemraadschap van Delfland, de gemeenten Den Haag en Westland, de Zuid-Hollandse Milieufederatie en de provincie Zuid-Holland.

3. ACHTERGROND EN BESLUITVORMING

3.1 Achtergrond, probleem- en doelstelling

In het Ontwerp Nationaal Waterplan staat als doelstelling van het project 'Pilot zandmotor Delflandse kust' aangegeven: Het verkrijgen van inzicht in:

- “natuurlijke manieren van dynamische kustontwikkeling in deltagebieden, zowel qua vorm, tempo en uitvoering als qua morfologische en ecologische effecten;
- nieuwe manieren om met kustonderhoud om te gaan: van alleen behoud kustlijn (reactief) naar anticiperen op toekomstige klimaatontwikkelingen (proactief);
- het proces van samenwerking tussen partijen om de kustzone te ontwikkelen”.

In de startnotitie wordt als hoofddoelstelling genoemd: 'Het combineren van de lange termijnveiligheid achter de Delflandse kust met meer ruimte voor natuur en recreatie'. Als belangrijk neven doel wordt genoemd: 'Innovatie en kennisontwikkeling gericht op bovengenoemde punten'. De startnotitie onderscheidt inhoudelijke doelen (ruimte voor natuur en recreatie en middellange termijnveiligheid) en doelen op het gebied van kennis en innovatie.

Uit de startnotitie blijkt geen hiërarchische ordening in de inhoudelijke doelen. De genoemde doelen kunnen met elkaar conflicteren. Ook zullen sommige van de genoemde doelen maar ten dele behaald kunnen worden.² Specificeer de doelen om de verschillende alternatieven te kunnen afbakenen en te toetsen op doelbereik en om een transparante besluitvorming op grond van objectieve informatie mogelijk te maken.

Ten aanzien van het specificeren van doelstellingen geldt bijvoorbeeld dat duidelijk moet zijn:

- welke ontwerpdoelstellingen³ worden nagestreefd en op welke termijn de Zandmotor moet bijdragen aan de groei van de kust. Om vast te stellen welke alternatieven haalbaar zijn en ze op doelbereik te beoordelen moet bekend zijn welke morfologische processen en ontwikkelingen beoogd worden;
- welke kwaliteitseisen aan het zand worden gesteld (korrelgrootte, scherp / rond zand, kalkrijk / kalkarm) gezien de invloed daarvan op de morfologische processen en de beoogde natuurwaarden. Vervolgens is van belang of de benodigde kwaliteiten zand in het zoekgebied aanwezig zijn;
- welke natuurdoelstellingen worden nagestreefd (welke vegetatietypen, broed- en trekvogels, onderwaterfauna / -flora). De beoogde (boven-grondse) natuur kan aantrekkelijk zijn voor beschermde en / of bedreigde dier- en plantsoorten. Dit kan beperkingen opwerpen voor recreatie.

Daarnaast geldt dat:

- wanneer kustveiligheid de hoofddoelstelling is, alternatieven met minder onzekerheden in de morfologische sfeer beter zullen scoren. Dit kan betekenen dat de ruimte voor kenniswinst mogelijk kleiner wordt;
- er een kans is dat maatregelen met een groot onderwater-ruimtebeslag het gunstigst zijn voor kustaan groei. Deze kunnen echter een groot negatief effect

² Een voorbeeld is de areaalaanwas; tijdens het overleg dat de Commissie met de initiatiefnemer heeft gevoerd, is aangegeven dat er in de provincie Zuid-Holland een tekort is van ca. 35.000 ha ruimte voor natuur en recreatie. De areaalaanwas van ca. 100 ha in dit project is in het licht van dit oppervlak nauwelijks effectief te noemen.

³ Zoals strandbreedte in toekomst, de ontwikkeling van een nieuwe zeereep, veiligheidsniveau voor een bepaalde termijn, ligging van de Momentane Kustlijn ten opzichte van de Basis Kust Lijn.

op natuur hebben, bijvoorbeeld door het bedekken van schelpenbanken die van belang zijn als voedsel voor zee-eenden;

- bepaalde vormen van recreatie andere recreatievormen kunnen hinderen;
- afhankelijk van het type en gewicht van de recreatiedoelstelling de toegankelijkheid en ontsluiting van de locatie voor recreanten een belangrijk aandachtspunt zal moeten zijn.

In antwoord op vragen van de Commissie m.e.r. heeft de provincie aangegeven dat er geen hiërarchische ordening is tussen de doelstellingen 'middellange termijnveiligheid', 'ruimte voor recreatie' en 'ruimte voor natuur' maar dat "...het uiteindelijke doel van de zandmotor is dat de bestaande duinen op natuurlijke wijze gaan aangroeien".⁴ Het bevoegd gezag leidt af dat als hoofddoelstelling van het project beschouwd kan worden: het stimuleren van de zeewaartse en natuurlijke uitbouw van het strand en de zeereep over een relatief langgerekt kustgebied. Dit is gunstig voor de lange termijn kustveiligheid en maakt het mogelijk om op termijn extra natuur te scheppen en het duingebied open te stellen voor recreatie. Belangrijke nevendoelstelling is de kennisontwikkeling die kan plaatsvinden met betrekking tot de morfologische ontwikkeling en de daaraan ten grondslag liggende processen. Deze maakt het mogelijk de resultaten van het experiment ook in meer generieke zin te gebruiken.

Formuleer in het MER de doelstelling(en) nauwkeurig, en zoveel mogelijk SMART⁵. Het is wenselijk de doelen zo te beschrijven dat ze in twee stadia in het planvormingsproces een rol kunnen vervullen:

- bij het afbakenen van te beschrijven alternatieven en het verhelderen waarom andere oplossingsrichtingen buiten beschouwing worden gelaten;
- bij het rangschikken van alternatieven op doelbereik.

Beschrijf daarnaast in het MER het toetsingskader voor de doelstelling(en) zodat blijkt op basis van welke criteria en parameters de alternatieven aan de doelstelling(en) worden getoetst.

3.2 Beleidskader

Geef in het MER aan hoe het project past in de volgende wet- en regelgeving en programma's en beschrijf welke randvoorwaarden en uitgangspunten deze aan het project opleggen. Geef tevens aan voor welke deel van de kustzone de volgende wet- en regelgeving en programma's van toepassing zijn:

- (Ontwerp) Nationaal Waterplan;
- Kaderrichtlijn Water;
- Kaderrichtlijn Mariene Strategie;
- Natuurbeschermingswet, met name gebiedsbescherming van Natura 2000 (Vogel- & Habitatrichtlijn);
- Flora- en Faunawet;
- Nota Ruimte met uitwerking in het Integraal Beheerplan Noordzee 2015;
- Tweede Regionaal Ontgrondingenplan Noordzee (RON 2);
- Nationale en internationale wet- en regelgeving met betrekking tot winning van mariene sedimenten;
- De ICES Guidelines (for the management of marine sediment extraction);

⁴ Dit staat aangegeven in een notitie van de provincie met antwoorden op vragen van de Commissie.

⁵ SMART: Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdsgebonden.

- De nieuwe Deltawet.⁶
- OSPAR verdrag

3.3 Te nemen besluit(en)

Voor het project moeten verschillende besluiten worden genomen en vergunningen worden verleend. In Bijlage 1 van de startnotitie wordt hierop deels al ingegaan. Geef in het MER een compleet overzicht van die besluiten en geef aan door wie deze worden genomen.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

4.1 Voornemen

De voorgenomen activiteit betreft het winnen van 20 miljoen m³ zand in de Noordzee en het op één plaats suppleren ervan voor de kust ter hoogte van Ter Heijde of iets zuidelijker daarvan. De suppletie wordt zodanig uitgevoerd dat het zand zich vervolgens door natuurlijke processen langs de kust kan verspreiden.

Zoekgebied zandwinning

In de startnotitie is een voorkeur uitgesproken voor het zoekgebied naar mogelijke winlocaties voor zand. Dit zoekgebied ligt loodrecht op de kustlijn van het kustvak waarbinnen de suppletie is voorzien. Geef in het MER een onderbouwing voor het zoekgebied met een duidelijke afbakening en maak duidelijk dat er buiten dit gedefinieerde gebied vanuit milieubelang en vanuit de (hoofd)doelen geen andere, meer geschikte, gebieden aanwezig zijn. Geef aan de hand van een duidelijke overzichtskaart aan, waar binnen het zoekgebied de winlocatie(s) is/zijn gelegen, met de oppervlakte ervan. Houd daarbij onder andere rekening met:

- de geschiktheid van het benodigde zand;
- de winbaarheid van het zand mede in relatie tot de in te zetten wintechnieken;
- de putdiepte, -ligging (t.o.v. de getijstroom) en de taluds waaronder kan worden gewonnen;
- de zand- en slibverliezen tijdens het win- en stortproces, met name door overflow en de overheersende getijstromen.

Geef tevens aan hoe de exploratie zal worden uitgevoerd (boren, seismisch) en hoe wordt gehandeld als het zand niet geschikt blijkt te zijn.

Locatiekeuze

In de startnotitie wordt niet nader ingegaan op de overwegingen voor de locatiekeuze voor de suppletie. Binnen het traject Delflandse kust is een locatie ter hoogte van Ter Heijde logisch. Vanuit het oogpunt van innovatie en kennisontwikkeling (zie doelen genoemd in het Ontwerp Nationaal Waterplan) kunnen echter andere locaties, waaronder zelfs in Noord-Holland, een meer logische keuze zijn.⁷ Motiveer

⁶ In de nabije toekomst zal als uitvloeisel van de Tweede Deltacommissie (Commissie Veerman) een nieuwe Deltawet worden opgesteld en worden ingevoerd. Op het moment van uitvoering van de Zandmotor zal deze wet wellicht reeds ingevoerd zijn waardoor het zinvol kan zijn om op deze wetgeving te anticiperen.

⁷ Als kennisontwikkeling de drijvende kracht is achter de uitvoering van het experiment dan ligt een locatie voor de hand waarbij zo weinig mogelijk sprake is van andere, interfererende ingrepen. Dit omdat het anders vaak onmogelijk wordt om in de interpretatie van het experiment oorzaken en effecten aan elkaar te koppelen en bovendien de effecten van de diverse ingrepen van elkaar te onderscheiden.

in het MER de locatie, uitgaande van de (hoofd)doelstelling(en)) en voorziene (negatieve) gevolgen.⁸

4.2 Alternatieven

Onderwatersuppletie

Tijdens het opstellen van de startnotitie heeft al een afbakening van alternatieven plaatsgevonden. Onderwatersuppletie is daarbij als alternatief afgefallen 'omdat er slechts een geringe areaalaanwas optreedt' (p. 24). Voor de veiligheid op langere termijn en over een grotere kustlengte is onderwatersuppletie echter mogelijk juist wel effectief. Ook kan de areaalaanwas in de overige alternatieven kleiner uitvallen dan de geschatte 100 ha.

Voor het referentiealternatief zullen volgens de startnotitie twee varianten beschouwd worden, waarvan er één bestaat uit éénmalige onderwatersuppletie.⁹ Omdat de effecten van éénmalige onderwatersuppletie sterk afhankelijk zijn van het ontwerp, zal binnen deze variant dan weer moeten worden gedifferentieerd om de effecten in beeld te brengen. Beschouw een grootschalige onderwatersuppletie als volwaardig alternatief in het MER, in plaats van als variant op het nulalternatief. Dit leidt tot de volgende alternatieven (met eventuele varianten) in het MER te beschouwen:

- referentiesituatie;
- het Eiland;
- de Haak;
- onderwatersuppletie.

Indien blijkt dat combinaties van alternatieven gunstiger kunnen uitvallen qua doelbereik, vraagt het bevoegd gezag deze combinaties niet op voorhand uit te sluiten.¹⁰

Referentiesituatie

Ga voor de referentiesituatie uit van de huidige toestand van het milieu, aangevuld met autonome ontwikkelingen (ontwikkelingen waarover al besloten is). Het bevoegd gezag adviseert uit te gaan van dezelfde methode voor regulier kustonderhoud als genoemd in het MER 'Versterking Delflandse Kust'. Beschrijf tevens welke recreatievormen in de referentiesituatie mogelijk zijn, worden en/of blijven.

Meest milieuvriendelijk alternatief

Het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) moet uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu en binnen de competentie van de initiatiefnemer liggen. Geef bij de ontwikkeling van het mma apart aandacht aan de aanlegfase, de fase waarin de Zandmotor 'werkt', en de fase daarna. Besteed voor de aanlegfase vooral aandacht aan:

⁸ In zienswijze 11 wordt bijvoorbeeld gewezen op een potentiële afname van de strandbreedte bij Kijkduin en in zienswijze 12 op het functioneren en de bereikbaarheid van de Rotterdamse en Scheveningse haven.

⁹ Dit betreft een andere referentiesituatie dan recent beschreven in het MER 'Versterking Delflandse Kust' waarbij voor regulier toekomstig onderhoud wordt uitgegaan van enkele suppletiepunten waarmee de totale suppletiebehoefte kan worden aangestuurd.

¹⁰ In tabel 1 van de startnotitie wordt aangegeven dat in ieder geval bij de alternatieven Schiereiland, Haak en Eiland weliswaar sprake is van depositie (over naar schatting een gebied van 5 km) maar dat daarbuiten sprake zal zijn van meer erosie. Een combinatie van maatregelen kan dus gewenst zijn om ongewenste neveneffecten op een andere locatie te voorkomen.

- de locatiekeuze voor de zandwinning (o.a. vanuit vertroebeling en beïnvloeding omgeving, voorkomens van concentraties verstoringsgevoelige beschermde soorten en mogelijkheden voor rekolonisatie);
- de diepte van zandwinning, de wijze van winning (mede in relatie tot het in te zetten materieel) en de periode van winning;
- het in te zetten materieel, het energieverbruik en de vaarroutes;
- de wijze van aanbrengen van het zand ('rainbowen' versus 'klappen');
- effecten op onderwaternatuur, waaronder afdekken van de bodem en beïnvloeding van het doorzicht;
- mogelijkheden om de effecten te beperken door in bepaalde seizoenen te werken.

Voor de 'werkingsfase' kunnen vooral de volgende aspecten van belang zijn:

- mogelijkheden voor natuurontwikkeling, gerelateerd aan de doelstellingen voor het duin- en kustgebied;
- de mate waarin aanliggende strand- en duingebieden mogelijk worden beïnvloed in termen van erosie en depositie;
- effecten op onderwaternatuur, zoals blokkeren of veranderen van de kuststroom en de gevolgen daarvan voor vissen en zeezoogdieren die langs de kust migreren;
- het doorwerken van effecten op onderwaternatuur op vogels en zeezoogdieren;
- effecten die kunnen worden beschouwd als externe werking ten aanzien van beschermde soorten in Natura 2000-gebieden;
- beheermaatregelen in het nieuwe duingebied.

5. BESTAANDE MILIEUSITUATIE EN MILIEUGEVOLGEN

5.1 Algemeen

Maak bij de effectbeschrijving onderscheid tussen de drie volgende fases:

- de 'aanlegfase', waarin het zand wordt gewonnen, getransporteerd en aangebracht;
- de 'werkingsfase', waarin het zand geleidelijk wordt verspreid;
- de 'eindfase', waarin de Zandmotor is 'opgebruikt'.

Zandwinning

Het MER dient een afweging te bevatten tussen de morfologische en ecologische effecten van ondiepe (< 2m) en diepe (> 2m) winning.

Geef inzicht in de gesteldheid van de bodem, de geomorfologie en de waterkwaliteit op de winplaats vóór, tijdens en na de winning, in het bijzonder in verband met de ecologische effecten die daarmee samenhangen. Ga per effect in op de (on)omkeerbaarheid, hersteltijd en mate van herstel. Besteed aandacht aan:

- de invloed op de lokale bodemsamenstelling;
- de lokale stromingen en golf-, zand- en slibbewegingen;
- de mate van opwerveling van en vertroebeling door slib en zand tijdens het winnen en het eventuele sorteren op zee;
- de mate van afzetting van dit zand en slib in de omgeving van de winplaats;
- effect op de waterkwaliteit (doorzicht, lichtdoordringing, zuurstofgehalte);
- mogelijke effecten van de vorm, omvang en diepte van de ontgraving op de morfologische ontwikkelingen en sedimentologische samenstelling van zeebodem en kust;

- de ecologische effecten van de winning en van de veranderde bodemsamenstelling na de winning door het verwijderen van de bodemfauna en de snelheid waarmee rekolonisatie kan plaatsvinden;
- de ecologische effecten van vertroebeling en van onderwatergeluid¹¹;
- de mate waarin de winning tijdens en na de uitvoering effecten heeft voor de visserij;
- de mogelijke effecten die kunnen optreden op cultuurhistorische, archeologische en aardkundige waarden;
- de mogelijke gevolgen voor kabels en leidingen;
- de risico's van aanvaring tijdens het winnen en het transport (na het treffen van veiligheidsmaatregelen).
- cumulatieve effecten

5.3 Aanleg en werking Zandmotor

5.3.1 Kustmorfologie en stromingen

De volgens de startnotitie te onderzoeken alternatieven zijn met een morfodynamisch model berekend. De afweging van alternatieven en de interpretatie en evaluatie van het experiment zullen in belangrijke mate worden gevoed en ondersteund door modelberekeningen. Het is sterk afhankelijk van het gebruikte model en de variabelen hierin wat de uitkomst van de gemodelleerde kustaangroei is. Het MER moet dan ook duidelijk inzicht bieden in:

- de aard van het model en de wijze waarop en de mate waarin met name kustnabije processen (zoals in de brandingszone en op het strand) zijn ingebouwd in het model;
- de manier waarop het model wordt aangestuurd; de wijze waarop het wind-, golf- en getij-/stromingsregime worden geschematiseerd en als randvoorwaarden meegenomen;
- de manier waarop met verschillende zandfracties wordt gerekend (indien relevant);
- de wijze waarop tijdschalen in de morfologische berekeningen worden meegenomen;
- de ruimtelijke schaal waarop processen kunnen optreden.

Aangezien de autonome ontwikkeling als referentiesituatie gaat dienen en ook zal moeten worden gesimuleerd is het eveneens van belang om inzicht te krijgen in het voorspellende vermogen van het hiervoor gebruikte model. Dit kan mogelijk worden gedaan door een 'hindcasting-study' uit te voeren.¹² Voorts is het van belang dat de modelresultaten gepaard gaan met een onzekerheidsanalyse: wat is de mogelijke bandbreedte in de resultaten en zijn de effecten van de verschillende alternatieven dan altijd onderscheidend in hun (voorspelde) resultaat?

5.3.4 Natuur

Algemeen

Het MER moet duidelijk maken welke gevolgen de voorgenomen activiteit kan hebben op de natuur. Op basis van de natuurwet- en regelgeving moeten veel

¹¹ Ook een eventuele seismische exploratie van het zandwingebied wordt als deel van de winning gezien.

¹² 'Hindcasting' is het simuleren van een situatie die in het verleden heeft plaatsgevonden. De modeluitkomsten kunnen dan direct worden getoetst aan de (bekende) gemeten ontwikkelingen.

natuurgevolgen gedetailleerd onderzocht worden. Schets, los van de wet- en regelgeving, in het MER op hoofdlijnen een algemeen beeld van de huidige situatie, de autonome ontwikkeling en de effecten op de natuur in het studiegebied (zowel onder als boven water). Beschrijf daarvoor het ecosysteem in het studiegebied¹³ en betrek daarin de geomorfologie en de hydrologie van het gebied.

Ga voor de mariene natuur specifiek in op het blokkeren of veranderen van de kuststroom en de gevolgen daarvan voor bodemfauna en de migratie van vissen (ook vislarven) en zeezoogdieren langs de kust. Geef aan hoe dit doorwerkt op vogels en zeezoogdieren. Geef aan welke effecten het voornemen kan hebben op het voorkomen van trekvogels en op de foerageermogelijkheden van vogels, zowel op strand als op zee.

Ga voor de terrestrische natuur specifiek in op de habitattypen die (in positieve of negatieve zin) worden beïnvloed en koppel dit aan de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden.

Gebiedsbescherming¹⁴

Beschrijf de mogelijke invloed van aanleg van de Zandmotor op beschermde natuurgebieden, zoals Natura 2000-gebieden en de ecologische hoofdstructuur (EHS) in het studiegebied.¹⁵

Beschrijf in hoeverre het voornemen invloed kan hebben (al dan niet in cumulatie met andere activiteiten of handelingen) op Natura 2000-gebieden door externe werking. Geef in het MER de begrenzingen van mogelijk beïnvloede Natura 2000-gebieden aan op kaart, inclusief een duidelijk beeld van de ligging van de alternatieven. Beschrijf:

- de instandhoudingsdoelstellingen¹⁶ voor de verschillende soorten en habitats en of sprake is van een behoud- of verbeterdoelstelling;
- de landelijke staat van instandhouding¹⁷ en de huidige relatieve betekenis van dit gebied voor de verschillende soorten en habitats.

Als op grond van objectieve gegevens niet kan worden uitgesloten dat het voornemen (afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten), significant negatieve gevolgen kan hebben voor Natura 2000-gebieden, geldt dat een passende beoordeling opgesteld moet worden, waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied.¹⁸ Onderzoek, indien van toepassing, in de passende beoordeling of de zekerheid kan worden verkregen dat het project de

¹³ De effecten van de Zandmotor kunnen zich ver uitstrekken langs de Noordzeekust (mogelijk tot in de Waddenzee) en verschillende beschermde gebieden beïnvloeden.

¹⁴ Op de website www.minlnv.nl/natuurwetgeving is uitgebreide informatie te vinden over de Natuurbeschermingswet 1998 en de specifieke gebiedsbescherming.

¹⁵ Let op: naast Natura 2000 en de EHS zijn er andere beschermde gebieden, zoals beschermde natuurmonumenten (art. 10 Natuurbeschermingswet 1998), beschermde leefomgevingen (art. 19 Flora- en faunawet) en gebieden die vanwege internationale verdragen daartoe zijn aangewezen (art. 27 Natuurbeschermingswet 1998). Elk gebied kent zijn eigen beschermingsregime.

¹⁶ Voor de Vogelrichtlijngebieden gelden instandhoudingsdoelstellingen, te vinden in de aanwijzingsbesluiten van deze gebieden. Op dit moment lopen procedures om Natura 2000-gebieden aan te wijzen: de Habitatrichtlijngebieden worden daarmee aangewezen en de Vogelrichtlijngebieden worden opnieuw aangewezen. Hiervoor worden eerst ontwerp-aanwijzingsbesluiten genomen en vervolgens definitieve aanwijzingsbesluiten. Beschrijf in het MER, indien van toepassing, de instandhoudingsdoelstellingen van de Vogelrichtlijngebieden en, indien van toepassing, de instandhoudingsdoelstellingen uit de ontwerp- of definitieve aanwijzingsbesluiten.

¹⁷ Zie de profielendocumenten van LNV.

¹⁸ Art. 19f Natuurbeschermingswet 1998.

natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast.¹⁹ Uit de wetgeving volgt dat een project alleen doorgang kan vinden als de zekerheid wordt verkregen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of de zogenaamde ADC-toets²⁰ met succes wordt doorlopen.²¹

Geef aan of de 'wezenlijke kenmerken en waarden' die voor de EHS zijn gedefinieerd, worden aangetast en of het voornemen past binnen de toetsingskaders²² voor de Noordzee en kust- en duingebied.

Soortbescherming²³

Beschrijf welke door de Flora- en faunawet beschermde soorten te verwachten zijn in het studiegebied en geef aan tot welke categorie deze soorten behoren.²⁴ Ga in op de mogelijke gevolgen op deze soorten en bepaal in hoeverre verbodsbepalingen²⁵ mogelijk overtreden worden. Beschrijf mitigerende maatregelen die de aantasting kunnen beperken of voorkomen.

5.3.4 Landschap

Het voornemen kan een grote impact hebben op het landschap en de beleving daarvan. Beschrijf in het MER, bij voorkeur met behulp van visualisaties, de effecten op basiskwaliteiten van landschappelijke beleving, zoals natuurlijkheid, ruimtelijkheid, gebruiksmogelijkheden en beheer, van:

- de aanleg; leidingen en uitvoeringswerkzaamheden op het strand, stabiliteit van de duinen en maatregelen die moeten worden genomen;
- de werkingsfase; breedte van de strand- en duinzone, ontstaan van zogeheten 'witte' (wandelende en verstuvende) duinen;
- de eindfase; breedte van de strand- en duinzone, toename of afname van 'witte' en 'grijze' duinen.

5.3.4 Cultuurhistorie

Geef aan in hoeverre er een kans is dat archeologische waarden worden aangetast door de zandwinning en aanleg van de Zandmotor. Ga hierbij in op:

- bekende en verwachte archeologische waarden op de winlocatie;
- bekende en verwachte archeologische waarden op de aanleglocatie;
- beïnvloeding van archeologische waarden door verandering van stromingen (blootleggen van bekende en afgedekte wraklocaties).

¹⁹ Uit de huidige lijn in de jurisprudentie volgt dat dit het geval is wanneer er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaat dat er geen schadelijke gevolgen voor de natuurlijke kenmerken zijn.

²⁰ Dit houdt op grond van art. 19g en 19h van de Natuurbeschermingswet 1998 respectievelijk in:

- A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling? inclusief locatiealternatieven.
- D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden?
- C: elke Compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

²¹ Art. 6, lid 3 en 4 Habitatrichtlijn, geïmplementeerd in art. 19g en 19h Natuurbeschermingswet 1998.

²² Zoals beschreven in de Nota Ruimte, Integraal Beheerplan Noordzee 2015, Spelregels EHS en/of provinciale uitwerkingen daarvan.

²³ Op de website www.minlnv.nl/natuurwetgeving is uitgebreide informatie te vinden over de soortenbescherming, waaronder de systematiek van de Flora en faunawet en de vereisten voor het verkrijgen van ontheffingen voor verboden handelingen.

²⁴ Er wordt onderscheid gemaakt tussen de categorieën: tabel 1 (algemeen), 2 (overig) en 3 (Bijlage IV HR/ bijlage 1 AMvB) soorten en vogels.

²⁵ De verbodsbepalingen zijn opgenomen in art. 8 (planten) en 9 - 12 (dieren) van de Flora- en faunawet.

5.3.5 Recreatie

Recreatie is geen milieuaspect, maar wel één van de beoogde effecten. Beschrijf in het MER welke recreatievormen (zonnen, zwemmen, (kite)surfen, paardrijden, kitebuggyrijden, zeezeilen, etc.) thans aan de orde zijn en het relatieve belang ervan en welke (nieuwe) recreatievormen in de verschillende alternatieven mogelijk en onmogelijk worden.²⁶

Ga in op de waarschijnlijke herkomst van de recreanten, op de bereikbaarheid en toegankelijkheid van de strandopgang en strandgedeeltes tijdens de aanleg- en werkingsfase, op de beperking van eventuele onderlinge hinder tussen verschillende recreatievormen en de effecten van relevante recreatievormen op de actuele en potentiële natuurwaarden. Ga tevens in op het eventueel ontstaan van onveilige situaties met betrekking tot stromingen, het ontstaan van drijfzand, zwemwater en toegankelijkheid voor reddingsdiensten in de verschillende alternatieven.²⁷

6. TECHNISCHE AANWIJZINGEN

Leemten in milieu-informatie

Geef aan over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Beschrijf welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is. In het MER moet duidelijk worden gemaakt welke consequenties de kennisleemten en onzekerheden hebben voor het het te nemen besluit. Geef een indicatie in hoeverre deze informatie op (korte) termijn beschikbaar zou kunnen komen.

Momenteel wordt er onderzoek gedaan naar de effecten van onderwatergeluid op natuur. Afhankelijk van de stand van het onderzoek ten tijde van het voltooiën van het MER kan er op dit punt een kennisleemte blijven. Geef in het MER aan wat dit betekent voor de conclusies ten aanzien van natuur.

Evaluatieprogramma

Het bevoegd gezag moet bij het besluit aangeven hoe en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende maatregelen te treffen. Omdat het onderhavige project tot op zekere hoogte een experimenteel karakter heeft verdient dit extra aandacht.

Beschrijf daarom in het MER:

- hoe (de werking van) de Zandmotor gemonitord gaat worden;
- wat hiervoor gemeten gaat worden (het verdient aanbeveling hierbij aan te sluiten bij al bestaande monitoringsprogramma's);
- welke evaluatiemomenten gedurende de aanleg- en werkingsfase worden voorzien en welke besluiten op die evaluatiemomenten genomen worden.

²⁶ In zienswijzen 3, 4, 6, 8 en 11 wordt gewezen op potentiële negatieve gevolgen voor de huidige recreatieve activiteiten.

²⁷ In zienswijze 3 wordt gewezen op toegankelijkheid voor reddingsdiensten; in zienswijze 6 wordt ingegaan op het ontstaan van onveilige situaties en mogelijke maatregelen daartegen.

Vorm en presentatie

Neem in het MER recent kaartmateriaal op waarop goed leesbaar zijn aangegeven:

- alle in het MER gebruikte topografische namen;
- de locatie(s) voor de zandwinning;
- de exacte plaats van aanleg van de Zandmotor;
- alle projecten in de omgeving waarin verplaatsing van sediment een rol speelt;
- de verschijningsvorm van de Zandmotor bij aanleg;
- de ontwikkeling van de kust als gevolg van de werking van de Zandmotor.

Samenvatting van het MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

BIJLAGE 1

Reacties bevoegd gezag op advies

De richtlijnen voor het milieueffectrapport voor de aanleg van de zandmotor zijn op een paar kleine aanvullingen na, conform het door de Commissie voor de milieueffect-rapportage uitgebrachte advies richtlijnen vastgesteld.

Advies van de wettelijke adviseurs

Van de wettelijke adviseur, het Ministerie van VROM is geen advies ontvangen.
Van de wettelijke adviseur, het Ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit is geen advies ontvangen.

BIJLAGE 2

NOTA VAN ANTWOORD

INZAKE

STARTNOTITIE AANLEG ZANDMOTOR

Naast de mede door de initiatiefnemer
gegeven antwoorden verwijst de
nummering bij de reacties van het
bevoegd gezag naar de betreffende
paragraaf in de richtlijnen.

Volgnummer: 01		Afzender: De heer P.J. van Noort Jan van Gentstraat 25 1755 PB Petten
Kernpunt(en) van de inspraak:	Reactie van Bevoegd Gezag: 3.1	
Waarom geen harde kustverdediging dmv hier en daar een lange strekdam? Het zeewaarts sturen van de getijdenstroming brengt rust aan de kust, aanwezige zand kan dan verstuiven tot hogere duinen voor veiligheid. Een erosievrije kust voor minder zandsuppleties en meer natuurontwikkeling op het strand en onder water	Om de kust bij een veranderend klimaat veilig te houden is het nodig dat de zeebodem vlak bij de kust, het strand en de duinen meegroeit met de stijgende zeespiegel. Daarvoor is veel zand nodig. Zandsuppleties zijn daarom niet alleen bedoeld om erosie tegen te gaan. De functie van de strekdammen (Delflandse Hoofden) is overbodig geworden. De aanleg van strekdammen is een eeuwenoude methode om golven te breken en daarmee zandafslag en kusterosie tegen te gaan. Omdat alles door menskracht werd aangelegd, was dit destijds de goedkoopste manier om de kustverdediging te verbeteren. Met de huidige techniek is het opspuiten van grote hoeveelheden zand een meer voor de handliggende manier om de kust te versterken Door de kustversterking (die nu wordt uitgevoerd) verdwijnt een groot aantal van de aanwezige strekdammen (Delflandse Hoofden) onder het zand. Dit is niet het gevolg van de aanleg van de Zandmotor. Zowel de Kustversterking als de Zandmotor volgen de aanbeveling van de Deltacommissie om de kust door middel van zandsuppleties zodanig te versterken dat kustaangroei plaatsvindt met extra ruimte voor natuur en recreatie.	

Volgnummer: 02		Afzender: J.J.E. Alkemade Domburglaan 2 2554 AP Den Haag
Kernpunt(en) van de inspraak:	Reactie van Bevoegd Gezag: 3.1	
Voor het opgeven van de golfbrekers zou men wel eens spijt kunnen krijgen.	De functie van de strekdammen (Delflandse Hoofden) is overbodig geworden. De aanleg van strekdammen is een eeuwenoude methode om golven te breken en daarmee zandafslag en kusterosie tegen te gaan. Omdat alles door menskracht werd aangelegd, was dit destijds de goedkoopste manier om de kustverdediging te verbeteren.	

	Met de huidige techniek is het opspuiten van grote hoeveelheden zand een meer voor de handliggende manier om de kust te versterken Om de kust bij een veranderend klimaat veilig te houden is het nodig dat de zeebodem vlak bij de kust, het strand en de duinen meegroeit met de stijgende zeespiegel. Daarvoor is veel zand nodig. Zandsuppleties zijn daarom niet alleen bedoeld om erosie tegen te gaan. Door de kustversterking (die nu wordt uitgevoerd) verdwijnt een groot aantal van de aanwezige strekdammen (Delflandse Hoofden) onder het zand. Zowel de Kustversterking als de Zandmotor volgen de aanbeveling van de Deltacommissie om de kust door middel van zandsuppleties zodanig te versterken dat kustaangroei plaatsvindt met extra ruimte voor natuur en recreatie.
Zandmotor: een misleidend woord, bleek geen werktuig of schip te zijn	Het woord motor is gekozen om aan te geven dat dankzij de energie van wind, golven en het tij zand zelf in beweging komt om de kust te versterken. Het woord motor wordt in het Nederlands niet alleen gebruikt voor een machinerie maar ook in overdrachtelijke zin als drijvende kracht ('hij is de motor van ons team' of 'melk, de witte motor').

Volgnummer: 03		Afzender: P.J.H. Staal Schuytenburch 10 2681 NJ Monster
Kernpunt(en) van de inspraak:	Reactie van Bevoegd Gezag: 2./ 3./ 4.2 / 5.3.1 /5.3.5	
Mogelijkheid voor een ruiterspad te realiseren tussen Hoek van Holland en Kijkduin.	De aanleg van een doorgaande ruiterroute langs de Delflandse Kust valt buiten de reikwijdte van het project Zandmotor. Recreatie is een belangrijke (neven)doelstelling van de Zandmotor. In het MER zal onderzocht worden wat de effecten van de Zandmotor zullen zijn op de huidige recreatieactiviteiten en welke nieuwe recreatiemogelijkheden de Zandmotor in de verschillende alternatieven kan bieden. Daarbij is ook aandacht voor de ruitersport.	
De Haak: indien de as van de voet hiervan voor of ten zuiden van de afrol (Hotel Elzenduin) komt te liggen zal bij een breedte van ca 2 km de voet praktisch bij de wateruitlaat van de Vlotwatering komen te liggen. Indien deze niet meer op het open water loost kan er een zeer gevaarlijke situatie ontstaan door vorming van	Het voorkeursalternatief van de Zandmotor (eiland of haak) en de precieze locatie daarvan moet nog worden vastgesteld. Wanneer gekozen wordt voor de Haak zal de locatiekeuze niet alleen bepaald worden door de doelstellingen van de Zandmotor (veiligheid, natuur, recreatie) maar ook in belangrijke mate afhankelijk zijn	

drijfzand. Bij het uitvaren van de reddingsboot kan een belemmering optreden, raadt aan om met de reddingsorganisatie te overleggen. Logischer om de De Haak ten noorden van Ter Heijde te situeren.	van de huidige functies op en nabij het strand, zoals de uitlaat van het gemaal, strandpaviljoens, reddingsbrigade en de nabijheid van strandlagen. Het eiland ligt op enige afstand (1 km) van de kust en is daarom minder gevoelig voor bestaande functies op het strand. Beide varianten zullen overigens een sterk dynamisch karakter hebben. Vrij snel na de aanleg zullen ze gaan vervormen en zich als zandbanken langs de kust gaan strekken. Het effectenonderzoek zal zich daarom niet alleen op de locatie te richten maar ook op de dynamiek na aanleg.

Volgnummer: 04 Afzender: Mevrouw K. van Steensel Jamm Beach VOF Strandpaviljoen in Ter Heijde Molenstraat 39 A 2671 EW Naaldwijk	
Kernpunt(en) van de inspraak:	Reactie van Bevoegd Gezag: 4.2 / 5.3.5
Mocht Ter Heijde als locatie worden aangewezen dan wel rekening houden met strandpaviljoen omdat het geen goede zaak is om ver te lopen naar zee en/of waterrecreatie niet meer mogelijk is. Woningcorporatie Arcade is bezig met nieuwe plannen voor Ter Heijde en dat ondanks de kredietcrisis het ambitieniveau gehandhaafd blijft. Hoe kan de infrastructuur voor 2010 worden aangepast met de te verwachten toeristen die op de aanleg van de Zandmotor af komen? Verzoek om dit in samenspraak met Arcade op te pakken. Beter gebruik maken van de parkeerplaats Molenslag. Kan de pilot niet worden toegepast op een minder bevolkt kustgebied? Mensen zijn in onzekerheid wat er wel en niet kan tijdens de aanleg, durven nog niets concreets te reserveren voor 2010. Geen contact geweest met de huidige recreatie (paviljoens en watersport). Waarom de pilot in een dichtbevolkt kustgebied met weinig of geen infrastructuur? Tijdens de exploitatiemaanden geen bouwactiviteiten en vragen zich af of er een mogelijkheid is voor nadeelcompensatie?	Het voorkeursalternatief van de Zandmotor (eiland of haak) en de precieze locatie daarvan moet nog worden vastgesteld. Wanneer gekozen wordt voor de Haak zal de locatiekeuze niet alleen bepaald worden door de doelstellingen van de Zandmotor (veiligheid, natuur, recreatie) maar ook in belangrijke mate afhankelijk zijn van de huidige functies op en nabij het strand, zoals de uitlaat van het gemaal, strandpaviljoens, reddingsbrigade en de nabijheid van strandlagen. Het eiland ligt op enige afstand (1 km) van de kust en is daarom minder gevoelig voor bestaande functies op het strand. Beide varianten hebben overigens een sterk dynamisch karakter. Vrij snel na de aanleg zullen ze gaan vervormen en zich als zandbanken langs de kust gaan strekken. Het effectenonderzoek zal zich daarom niet alleen op de locatie richten maar ook op de dynamiek na aanleg. Met de Zandmotor wordt mede beoogd de recreatieve aantrekkelijkheid van de Delflandse Kust te vergroten. Mogelijk zal het aantal recreanten daardoor toenemen. Hier zal het MER op ingaan, evenals op de consequenties voor de bereikbaarheid. Tevens zal het MER ingaan op (het voorkomen van) mogelijke hinder in de aanlegfase.

	De verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van Ter Heijde als badplaats ligt primair bij de gemeente Westland. De gemeente Westland maakt deel uit van de stuurgroep van de Zandmotor en heeft daarmee invloed op de keuzes die voor de Zandmotor gemaakt worden. Bedrijven en burgers kunnen door het optreden van de overheid schade ondervinden. Als deze schade onevenredig groot is, kan men in aanmerking komen voor een financiële vergoeding. Dat geldt ook voor de Zandmotor. Binnen het normale maatschappelijk risico of het normale ondernemersrisico vallende schade komt echter niet voor vergoeding in aanmerking.
Volgnummer: 05	Afzender: Mevrouw A. Verloop - Groenen Manege Noordland Strandweg 1 2691 KE 's - Gravenzande
Kernpunt(en) van de inspraak:	Reactie van Bevoegd Gezag: 4.2 / 5.3.5
Voorkeur voor de Haak zodat het toegankelijk is voor recreanten (waaronder ook ruiters). Verzoekt om in de MER de aspecten & mogelijkheden van de ruitersport mee te nemen en is bereidt mee te denken.	In het MER zal onderzocht worden wat de effecten van de Zandmotor zullen zijn op de huidige recreatieactiviteiten en welke nieuwe recreatiemogelijkheden de Zandmotor in de verschillende alternatieven kan bieden. Daarbij worden de belangen van de ruitersport ook meegewogen. Over het aanbod om mee te denken, wordt met inspreker contact opgenomen.

Volgnummer: 06	Afzender: De heer R. Dekker Dutch Surfexperience Ahornplein 19 2691 EX 's-Gravenzande
Kernpunt(en) van de inspraak:	Reactie van Bevoegd Gezag: 3.1 / 4.2 / 5.3.1 / 5.3.5
De procedure in zijn geheel is niet helder en behoeft op veel onderdelen uitleg of verduidelijking. De notitie is op onderdelen onsamenhangend en verwarrend opgesteld. Dit lijkt geen stevige basis voor een vervolg.	De MER Zandmotor volgt de wettelijk vastgelegde procedure van een besluit-m.e.r. Op de website van de Commissie mer (http://www.commissiemer.nl) staat een heldere beschrijving van deze procedure.

Hoe wordt omgegaan met de watersportvereniging en surfschool tijdens en na de aanleg van de Zandmotor? Hoe wordt de veiligheid gewaarborgd? Is niet of nauwelijks over nagedacht, komt er zoiets als Baywatch om de veiligheid te waarborgen? De heer Dekker is gecertificeerd surfcoach en lifesaver en biedt zijn expertise aan en kan een bijdrage leveren in de aspecten waterrecreatie en veiligheid maar wil wel als volwaardige partij behandeld worden. Adviseert om de dialoog aan te gaan met het bestuur van de watersportverenigingen. Er dient een evenwichtige, objectieve weging uitgevoerd te worden. Zowel de variant als de locatie moet geheel opnieuw, grondig en objectief worden onderzocht.	Tijdens het MER-onderzoek wordt meer bekend over de exacte locatie en de effecten van de alternatieven Haak en Eiland. De projectorganisatie zal tijdens het MER-onderzoek voorlichtingsavonden organiseren om geïnteresseerden en belanghebbenden daarover te informeren. Eind 2009 is er bij de ter visie legging van het MER met vergunningaanvraag en ontwerpbesluit een tweede formele inspraakmogelijkheid. Besluiten op basis van het MER, de vergunningaanvragen en de inspraak op het ontwerpbesluit vindt plaats in de loop van 2010. Wanneer uitvoering van het werk start is op zijn vroegst eind 2010. In het MER-onderzoek worden niet alleen de milieueffecten van de Zandmotor onderzocht maar ook de effecten voor bestaande en nieuwe recreatieactiviteiten. Veiligheid voor waterrecreanten is een belangrijk aandachtspunt. In het MER zal bij de variantenkeuze ingegaan worden op het ontstaan van mogelijk onveilige situaties (stromingen, drijfzand, klifvorming) en de toegankelijkheid voor reddingsdiensten. Over het aanbod om een bijdrage te leveren op het terrein van veiligheid en waterrecreatie wordt met inspreker contact opgenomen.

Volgnummer: 07 Afzender: A. van der Arend Wijkraad Grote Geest Binnenduin 6 2981 XB Monster	
Kernpunt(en) van de inspraak:	Reactie van Bevoegd Gezag: 3.1 / 4.2 / 5.3.1 / 5.3.5
Haak heeft de voorkeur, naar Eiland zwemmen is te gevaarlijk.	In het MER-onderzoek worden niet alleen de milieueffecten van de Zandmotor onderzocht maar ook de effecten voor bestaande en nieuwe recreatieactiviteiten. Veiligheid voor waterrecreanten is een belangrijk aandachtspunt. In het MER zal bij de variantenkeuze ingegaan worden op het ontstaan van mogelijk onveilige situaties (stromingen, drijfzand, klifvorming) en de toegankelijkheid voor reddingsdiensten.

Parkeren op de Slaperdijk mogelijk maken om wildparkeren tegen te gaan in de nieuwe wijken in Monster.	Parkeren op de Slaperdijk levert alleen een groter aantal parkeerplaatsen op, het wildparkeren in de nieuwe wijken in Monster wordt daarmee niet voorkomen. Afgezien van de vraag of de Slaperdijk als parkeergelegenheid kan worden gebruikt, wordt deze nu mede gebruikt als hondenuitlaatplaats. Een combinatie van beide functies lijkt ongewenst.
--	--

Volgnummer: 08 Afzender: De heer J.G. van de Linde Leuvensestraat 50 2587 GJ Den Haag	
Kernpunt(en) van de inspraak:	Reactie van Bevoegd Gezag: 5.3.5
Door zandsuppleties en in de toekomst de Zandmotor groeit het duin aan van de sportaccommodatie van de Kust Zeil Vereniging Scheveningen ter hoogte van de strandopgang Zwarte Pad. Daardoor is de afstand tussen de vaste fundering van het semipermanente clubgebouw en de duinvoet minder dan de door het Hoogheemraadschap Delfland voorgeschreven afstand van 10 meter. Behoud van de Roef, toegangsmogelijkheid en parkeerfaciliteit en aanpassingen aan de accommodatie, kostenneutralisatie voor de KZVS.	Als onderdeel van de Startnotitie MER Zandmotor zijn in 2008 modelberekeningen uitgevoerd voor de verschillende varianten van de Zandmotor (Deltares, bijdrage startnotitie Zandmotor, fase 1, morfologische berekeningen). Daaruit bleek dat er in alle varianten geen effecten optreden ten noorden van de haven van Scheveningen. De (huidige en toekomstige) duinaangroei ter hoogte van het Zwarte Pad valt derhalve buiten de reikwijdte van de Zandmotor.

Volgnummer: 09 Afzender: Mevrouw A.J. Rooseboom Thorbeckelaan 176 2564 BT Den Haag	
Kernpunt(en) van de inspraak:	Reactie van Bevoegd Gezag: 4.2 / 5.3.5 / 6.
De dynamische ontwikkeling van het aangelegde pakket zand in de komende jaren moet leemtes in kennis in de morfologische computersimulatiecodes oplossen. Aanbeveling om de vorming van onderwater zandbanken vanuit het aangelegde zandpakket expliciet op te nemen in de MER als beoogd gewenst effect. Het onderwaterrif kan een oplossing zijn voor bescherming van badplaatsen.	De Zandmotor is een pilot-project waarvan het inderdaad de bedoeling is te leren en leemtes in kennis op te vullen. Het alternatief van een grootschalige zandbank (onderwatersuppletie) wordt in het MER als referentiealternatief meegenomen. Dat is overigens wat anders dan enorme onderwaterriffen/zandbanken voorbij de -20 meter lijn. Deze zijn in het rapport van de Deltacommissie besproken en afgewezen.
Naast onderzoek naar brekerzandbanken tegen de superstormen zou ook onderzoek gedaan moeten	Voor de Zwakke Schakel Scheveningen is (en wordt) onderzoek gedaan naar de effecten van zandsuppleties op

worden aan de banken voor optimale surfomstandigheden voor de golfsurfers.	de surfomstandigheden. Verwacht mag worden dat de surfomstandigheden in de directe nabijheid van de Zandmotor zullen wijzigen. De surfomstandigheden zullen worden meegenomen in de beschrijving van de recreatiemogelijkheden. Het exact voorspellen van surfomstandigheden lijkt overigens door de grote dynamiek van de Zandmotor niet goed mogelijk.
--	--

Volgnummer: 10		Afzender: De heer A. Aartsen Stichting Zuid-Hollands Landschap Nesserdijk 368 3063 NE Rotterdam
Kernpunt(en) van de inspraak:	Reactie van Bevoegd Gezag: 4.2 / 5.3.5	
Onderschrijven de hoofddoelstelling van de Pilot Zandmotor. De uitvoering en planning van de duincompensatie mag niet worden gehinderd door de Zandmotor.	Lopende projecten zoals de Kustversterking, Duincompensatie en 2^e Maasvlakte mogen niet door de Zandmotor worden gehinderd. Dat is als zodanig vastgelegd in de Ambitieovereenkomst Zandmotor. Het is een randvoorwaarde voor de verdere ontwikkeling van de Zandmotor.	
Verzoek om in het kader van de MER alternatieven te onderzoeken die een grote meerwaarde opleveren voor natuur en recreatie. ZHL ondersteunt de keuze voor Eiland en Haak maar verzoekt daarbij varianten te onderzoeken die zo min mogelijk bestaande natuurwaarden aantasten en een zo hoog mogelijk natuurkwaliteit opleveren. Daarbij moet ook rekening gehouden worden met de ecologische waarden van de ondiepe kust.	Een beschrijving van de effecten op de bestaande natuur (met name de Natura 2000 van het achterliggende duingebied en de EHS van de kustzone) is een essentieel onderdeel van het MER.	

Volgnummer: 11		Afzender: P. ter Veer Portefeuillehouder Ruimtelijke Ordening en Verkeer Stadsdeelkantoor Loosduinen Kleine Keizer 3 2553 CV Den Haag
Kernpunt(en) van de inspraak:	Reactie van Bevoegd Gezag: 3.1 / 5.3.1 / 5.3.5	
In de Startnotitie blz 22 staat vermeld dat op een	De Zandmotor is bedoeld om kustaangroei te realiseren.	

afstand van 5 km meer erosie op zal treden waardoor een afname van de standbreedte van Kijkduin zal optreden. Verzoek om onderstaande effecten van het plan te onderzoeken, mnv het strand van Kijkduin: 1. Aard en omvang toerisme 2. Eventuele vergroting strandbreedte en strandbeleving 3. Veiligheid van de recreanten 4. Kustveiligheid 5. Bovenstaande onderzoeken als er een Cruiseterminal in Scheveningen komt.	Lokaal kan er echter meer erosie optreden. Ook na realisatie van de Zandmotor blijft daarom kustonderhoud noodzakelijk. Daarvoor wordt een monitorings- en beheersplan opgesteld. In de MER studie zal daarom ook onderzocht worden hoe de Zandmotor zo kan worden uitgevoerd dat lokale erosierisico's worden beperkt. In het MER zal onderzocht worden wat de effecten van de Zandmotor zullen zijn op de huidige recreatieactiviteiten en welke nieuwe recreatiemogelijkheden de Zandmotor in de verschillende alternatieven kan bieden. Het plan voor een cruiseterminal is op dit moment nog erg onzeker, de gemeenteraad van Den Haag heeft zich hier nog niet over uitgesproken. Een effectbeschrijving van een eventuele cruiseterminal in Scheveningen valt buiten de reikwijdte van het project Zandmotor en zal niet in het MER worden opgenomen.
Er wordt ook gewerkt aan een integrale gebiedsvisie voor de gehele kustzone. Het dagelijks bestuur zou het zeer op prijs stellen hierover op een pro-actieve wijze geïnformeerd te worden.	Zowel bij de Zandmotor als de integrale gebiedsvisie (IRP Delflandse Kust) maakt de Gemeente Den Haag deel uit van de stuurgroep. Het Stadsdeelkantoor Loosduinen kan via de eigen gemeentelijke kanalen pro-actief geïnformeerd worden over de integrale gebiedsvisie Delflandse Kust.

Volgnummer: 12 Afzender: De heer F. van Zoelen Havenbedrijf Rotterdam Postbus 6622 3002 AP Rotterdam	
Kernpunt(en) van de inspraak: Lopende projecten mogen in de planning en uitvoering niet worden gehinderd door de Zandmotor. Het functioneren en de bereikbaarheid van de Rotterdamse en Scheveningse haven mogen niet worden belemmerd, hier wordt in de Startnotitie geen nadere invulling aan gegeven.	Reactie van Bevoegd Gezag: 3.1 / 4.1 Lopende projecten zoals de Kustversterking, Duincompensatie en 2^e Maasvlakte mogen niet door de Zandmotor worden gehinderd. Dat is vastgelegd in de Ambitieovereenkomst Zandmotor. Het is een randvoorwaarde voor de verdere ontwikkeling van de Zandmotor. Het functioneren en de bereikbaarheid van de Rotterdamse en Scheveningse haven hangt nauw samen met de ontwerpdoelstellingen van de Zandmotor in samenhang met de te verwachten morfologische processen. De richtlijnen voorzien daarin.

In het Rotterdamse Havengebied lopen projecten waarbij grote hoeveelheden zand vrijkomen die mogelijk geschikt zijn voor de Zandmotor.	Om de synergie met projecten in de Rotterdamse Haven te benutten is het Havenbedrijf gevraagd deel te nemen aan de projectgroep Zandmotor. De gemeente Rotterdam is recent toegetreden tot de Stuurgroep.

Volgnummer: 13		Afzender: Mevrouw D. Eijsackers De Vier Winden Karel Doormanweg 34 A 2684 XH Ter Heijde	
Kernpunt(en) van de inspraak:		Reactie van Bevoegd Gezag: 3.1 / 3.2 / 4.1 / 5.3.1 / 5.3.5	
Locatie van de Zandmotor voor Ter Heijde strijdig met de uitgangspunten van de Startnotitie. 1. Zal een negatieve invloed (zowel de aanleg als aanwezigheid) hebben op de huidige watersportomstandigheden. Verwachting is verminderde golfslag en branding, verhoogde stroomsnelheden en klifvorming. Door het plaatsen van de Zandmotor een stuk zuidelijker of noordelijker kunnen de negatieve effecten beperkt worden. 2. Strand is door de gemeente Westland aangewezen als minder druk strand wat zich onderscheidt als sportstrand. Vereniging is goed bereikbaar en er zijn parkeermogelijkheden. Omdat de Zandmotor een pilot is, is er minder bekend wat de effecten zijn mbt stromingen en veiligheid. De Zandmotor plaatsen waar minder bezoekers komen ligt dan meer voor de hand. Veiligheid en watersportmogelijkheden terug laten komen in de richtlijnen MER. Willen graag medewerking verlenen aan de projectorganisatie van de Zandmotor.		Met de Zandmotor wordt voor waarborging van de veiligheid van de kust mede beoogd de recreatieve aantrekkelijkheid van de Delflandse Kust te vergroten. In het MER zal worden onderzocht wat de effecten zijn op de huidige recreatieactiviteiten en welke nieuwe recreatiemogelijkheden de Zandmotor in de verschillende alternatieven kan bieden. Watersportomstandigheden en veiligheid nemen daarbij een prominente plaats in. Het voorkeursalternatief van de Zandmotor (Eiland of Haak) en de precieze locatie daarvan moet nog worden vastgesteld. Wanneer gekozen wordt voor de Haak zal de locatiekeuze niet alleen bepaald worden door de doelstellingen van de Zandmotor (veiligheid, natuur, recreatie) maar ook in belangrijke mate afhankelijk zijn van de huidige functies op en nabij het strand, zoals de uitlaat van het gemaal, strandpaviljoens, reddingsbrigade en de nabijheid van strandslagen. Het eiland ligt op enige afstand (1 km) van de kust en is daarom minder gevoelig voor bestaande functies op het strand. Over het aanbod om mee te denken, wordt met inspreker contact opgenomen.	